

рік. URL: <https://nszu.gov.ua/vimogi-pmg-2021>

2. Порядок реалізації Програми медичних гарантій у 2021 році. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/poryadok-realizaciyi-programi-medichnih-garantij-u-2021-roci>

Інна ЧИКАЛО

к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ

СУЧАСНІ ВЕКТОРИ ПОЛІТИКИ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ВІТЧИЗНЯНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Забезпечення високого рівня конкурентоспроможності національної економіки, що виступає однією із передумов зміцнення стану її економічної безпеки потребує проведення зваженої політики захисту вітчизняних товаровиробників, результати діяльності яких виступають базисом формування конкурентоспроможності.

Політику захисту інтересів вітчизняних виробників можна розглядати як систему заходів, спрямованих на захист інтересів вітчизняних виробників з метою забезпечення збалансованого розвитку суспільного виробництва. Основними формами її реалізації є правова, що охоплює інструментарій окреслення закономірностей розвитку господарської діяльності, та носить приписний характер і є обов'язковими для виконання та економічних програм, спрямованих на підтримку та стимулювання розвитку виробників.

У чинному законодавстві поняття національного товаровиробника трактується як фізична чи юридична особа, яка здійснює на території України виробництво товарів, виконання робіт чи надання послуг, тобто це суб'єкт господарювання – резидент, який здійснює виробництво товарів, виконує роботи чи надає послуги на території України. Для підтримки функціонування товаровиробників та захисту їх економічних інтересів на внутрішніх і зовнішніх ринках у практиці міжнародної торгівлі виокремлюють такі види економічної політики, як:

- по-перше, політика вільної торгівлі характеризується мінімальним державним втручанням у зовнішню торгівлю, тобто торгівля розвивається на основі дії вільних ринкових сил попиту і пропозиції;
- по-друге, політика протекціонізму, тобто система заходів, що ґрунтується на внутрішньому законі держави і міжнародних актах, які застосовуються державою для захисту національної економіки країни від іноземної конкуренції, за допомогою тарифних та нетарифних інструментів;
- по-третє, політика неопротекціонізму, яка передбачає обмеження на

міжнародну торгівлю, які впроваджують країни паралельно із традиційними формами обмеження небажаного імпорту чи експорту товарів, що регулюються національними правилами.

Основні форми політики протекціонізму із деталізацією змісту та практичними прикладами застосування у міжнародній торгівлі представлено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Основні форми політики протекціонізму

№ п/п	Назва	Сутність	Приклади застосування
1	Селективний	заходи спрямовані проти окремих країн чи товарів	між Росією та США з питань експорту російської сталі та імпорту американського м'яса
2	Галузевий	Заходи щодо захисту окремих галузей, в першу чергу сільського господарства	ембарго ЄС на американську телятину з гормонами росту
3	Колективний	здійснюється об'єднаннями країн проти держав, які в них не входять	в рамках Токійського раунду ГАТТ між США, Канадою, Японією та ЄС підписаний договір про взаємну відміну мита для торгівлі літаками та їх запчастинами.
4	Прихований	використання державою інституційних обмежень методами внутрішньої економічної політики без формального порушення міжнародних зобов'язань щодо інших країн.	використання Російською Федерацією інструментів фітосанітарного контролю для обмеження імпорту на її територію продуктів харчування українського виробництва (сирів, овочів, фруктів, курятини, кондитерських виробів, вин тощо)
5	Наступальний (агресивний)	Заходи спрямовані на підтримку вітчизняного виробництва на зарубіжних ринках, відкриття власного ринку чи добровільне обмеження експорту.	квоти щодо експорту текстилю, країнами, що розвиваються в рамках ГАТТ Міжнародного договору щодо бавовняного текстилю (особливо це позначилось на різкому зменшенні експорту бавовни з Індії та інших країн, що розвиваються).
6	Неопротекціонізм	адміністративні, фінансові, кредитні, технічні та інші бар'єри, які значно ускладнюють вільне пересування товарів через кордони держав.	відмова у наданні пільг відповідно до генеральної системи преференцій, якими користувались Південна Корея, Сінгапур, Тайвань та Гонконг США зумовила від вищезазначених держав «добровільного» обмеження експорту в розвинуті країни

Діяльність держав щодо захисту інтересів національних товаровиробників має відбуватись у межах як національного правового поля, так чинного міжнародного законодавства, міжнародних торговельних угод та правил СОТ. З огляду на це, можна виокремити тренди сучасної торговельної політики, зокрема:

- лібералізація торгівлі в рамках СОТ [1], яка передбачає усунення бар'єрів для вільного обміну товарами та послугами між країнами шляхом скасування або зниження як тарифних, так і нетарифних бар'єрів (процедур ліцензування, квот або інших обмежень торгівлі);

- дотримання принципів національного режиму, який має виключити дискримінацію іноземних виробників у межах державного регулювання національної економіки, в рамках чого товарам іноземного походження надаються такі преференції як і національним щодо внутрішніх податків і зборів, а також національних законів, розпоряджень і правил, що регулюють зовнішню торгівлю;

- поширення регіональних торговельних угод та створення бар'єрів у торгівлі, тобто поширення заходів протекціоністської політики з метою захисту місцевих підприємств і робочих місць від іноземної конкуренції.

Заходи щодо захисту вітчизняних товаровиробників спрямовуються в першу чергу на захист нових перспективних галузей на основі нових технологій у період їх зародження, захист галузей внутрішнього виробництва з метою розвитку конкурентних переваг, захист галузей промисловості, які зникають, захист стратегічних галузей, захист невідновлюваних ресурсів, збереження робочих місць та довкілля.

Досягти вказаного можна за рахунок стимулювання сукупного попиту через збільшення витрат домогосподарств, підприємств і держави за рахунок не лише внутрішніх ресурсів, а й коштів, отриманих на міжнародних фінансових ринках, або ж шляхом державного стимулювання сукупної пропозиції на внутрішньому ринку шляхом забезпечення зменшення витрат на виготовлення одиниці товарної продукції, створення сприятливих умов для виникнення в економіці позитивних технологічних змін.

У чинному вітчизняному законодавстві визначено механізми захисту інтересів вітчизняних виробників шляхом захисту від демпінгового імпорту та шляхом застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну.

Так, у Законі України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» визначено механізм захисту національного товаровиробника від демпінгового імпорту з інших країн, митних союзів або економічних угруповань та врегульовано засади і порядок порушення та проведення антидемпінгових розслідувань і застосування антидемпінгових

заходів [2]. В цьому плані зауважимо, що антидемпінгові заходи – це попередні або остаточні заходи, що застосовуються відповідно до цього закону під час або за результатами антидемпінгового розслідування.

Водночас, у Законі України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» запроваджено механізми захисту інтересів національного товаровиробника та регулюються засади і порядок порушення та проведення спеціальних розслідувань фактів зростання імпорту в Україну незалежно від країни походження та експорту товару, що заподіює значну шкоду або загрожує заподіянням значної шкоди національному товаровиробнику, за результатами яких можуть застосовуватися спеціальні заходи [3]. В рамках цього може застосовуватися інструментарій сплати спеціального мита квотування імпорту в Україну товарів, що є об'єктом спеціальних заходів, здійснюється шляхом видачі Міністерством спеціальних ліцензій, випуск у вільний обіг на митній території України товару, який є об'єктом спеціальних заходів, здійснюється митним органом на підставі спеціальної ліцензії, отриманої від Міністерства з використанням механізму "єдиного вікна" відповідно до Митного кодексу України.

Таким чином, для захисту інтересів вітчизняних виробників держава може застосовувати систему заходів, інструментів та механізмів, що дозволить забезпечити мінімізацію впливу негативних зовнішніх факторів, сприятиме раціоналізації використання ресурсного потенціалу та слугуватиме мотиватором підвищення інноваційності створюваної продукції, та в кінцевому підсумку – підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Генеральна угода з тарифів і торгівлі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_264#Text
2. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 9-10, ст.65) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14#Text>
3. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22.12.1998 р. № 332-XIV (з наступними змінами і доповненнями) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-14#Text>